

ANNO DOMINI DCXXIII.

SANCTUS BERTICHRAMNUS

CENOMANENSIS EPISCOPUS

NOTITIA HISTORICA IN BERTICHRAMNUM.

(Mabill. Vett. Anal. t. I, p. 231.)

Gesta domni Bertichramni Cenomannicæ urbis episcopi, qui fuit novissimo tempore Chilperici, filii Clotharii, et tempore Clotharii filii ejusdem Chilperici, qui fuerunt reges Francorum viri illustres.

Domnus Bertichramnus urbis Cenomannicæ præsul, nobilis genere, natione partim Aquitanicus, et partim Francus, Turonis vero tonsoratus, et postea aliquo tempore conversatus cum domno Germano, insigni Parisiæ urbis episcopo, et ab eo edoctus, atque in quibusdam sacerdotalibus gradibus est ordinatus, et spiritualiter instructus. Antedictus namque domnus Bertichramnus fecit quamdam cellulam ultra fluvium Sartæ in honore sancti magistri sui domni Germani, Parisiæ civitatis insignis præsulis, quam de rebus sanctæ Mariæ et sancti Gervasii dotavit, sive de quibusdam vicis ejusdem sanctæ Mariæ et sancti Gervasii, atque de aliis rebus, quas acquirere suo bono ingenio meruit, ecclesiastico jure dotavit. Et in prædicta cellula, quam in honore jam dicti sancti Germani construxerat, et sacraverat seu dotaverat, aliquos monachos sub regula degentes constituit, et hospitale pauperum atque nobilium inibi esse instituit. Quam cellulam ecclesiæ suæ sedis sanctæ Mariæ et sancti Gervasii subjugavit, sive suis successoribus atque canonicis sanctæ Mariæ et sancti Gervasii possidendam et regendam perennis temporibus sub regulari ordine dereliquit. Prædicto quoque Bertichramno cellula infra illam quintam, quæ monasterium Stivale nuncupatur, a quodam clerico, Bertigiselo nomine, qui bis sedem et episcopatum suum tyrannica potestate contra canonicam auctoritatem invaserat, legaliter et per strumenta cartarum quibusdam negligentis suis, quas in episcopatu domni Bertichramni et in rebus sanctæ Mariæ et sancti Gervasii sua negligentia fecerat, sub jure et dominatione sanctæ Mariæ et sancti Gervasii atque sanctorum Petri et Pauli apostolorum tradita fuit, sicut in testamento domni Bertichramni hactenus inveniri potest. Quod et ipse domnus Bertichramnus, sic ut diximus, pro restauratione ecclesiasticarum rerum sub firma traditione suscipiens, nobiliter ampliavit, et immelioravit et sanctimoniales monachos sub regula degentes inibi esse constituit, et suæ sedis sanctæ Mariæ et sancti Gervasii subjugavit, at-

A que suis successoribus possidendam et regendam perpetualiter jure firmissimo dereliquit.

Hic enim fecit in territorio matris et civitatis Ecclesiæ sanctæ Mariæ et sanctorum martyrum Gervasii et Protasii, de villa cujus vocabulum est Vive-reus, a fundamento, angelo sibi demonstrante, dum in Ecclesia sancti Michaelis, infra urbem, juxta prædictam matrem ecclesiam, in quadam turre ipsius civitatis constructa, pervigilans in oratione erat, atque angelo ei visibiliter oriente aurora Dominici diei designante, monasterium juxta urbem in honore sancti Petri et Pauli apostolorum et nobiliter construxit, et ipsam Ecclesiam Apostolorum jam consummatam tam de rebus sanctæ Mariæ et sancti Gervasii matris et civitatis Ecclesiæ, quam et de aliis, quas undecunque juste et legaliter adtrahere vel invenire potuit, tam de suæ hæreditatis rebus, quam et de aliis comparatis vel acquisitis, legaliter per consensum domni Clotharii regis atque episcoporum multorum mirifice dotavit, et monasterium in circuitu ecclesiæ, cum claustris et aliis ædificiis, nobiliter a fundamento operatus, et in eo agniti multorum monachorum regulariter degentia esse instituit, et pauperum atque advenantium, peregrinorum quoque sive matriculatum receptiones et refocillationes devotissime supplavit, et perpetualiter fore constituit. Non longe autem ab eodem monasterio ecclesiam in honore sanctæ Crucis fecit, et Dei servos ad divinum explendum officium instituit, et receptiones pauperum atque hospitem inibi mirifice ordinavit; et prædictum monasterium apostolorum Petri et Pauli cum Ecclesia dictæ sanctæ Crucis, cum omnibus ad se pertinentibus, sedis suæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ et sancti Gervasii subjugavit; et ipsam matrem et civitatis Ecclesiam sanctæ Mariæ et sancti Gervasii ex omnibus suis tam propriis, quam et ecclesiasticis, sive hereditariis rebus, heredem appellavit, atque heredem esse constituit; et suis successoribus, et ejusdem senioris ecclesiæ sacerdotibus atque canonicis ipsum monasterium sanctorum Petri et Pauli apostolorum, cum omni integritate ecclesiastico ordine possidendam et regendam jure firmissimo perpetualiter delegavit atque dereliquit. Fecit quoque vel restauravit idem domnus Bertichramnus super fluvium Idoniæ quod-

dam monasterium vel synodochium in honore sancti Martini, quod Pontileuva vocatur, ipsumque de rebus episcopatus sui ditavit, sive de aliis quas legitime et legaliter invenire vel acquirere quivit. Et hoc constituit, ut omnes advenientes inibi omnia neopetita spemrent; ibique monachos regulariter degece constituit, et matricularios, numero et tenore quo in ejus continetur testamento, et ipsam synodochium suæ sedis Ecclesiæ subjugatum, atque suis successoribus possidendum futuris temporibus more canonico atque ecclesiastico dereliquit, sicut hactenus in ejus testamento decretum sub jurejurando nobiscum habetur, cujus exemplar in subsequenti-

bus conscribere libuit. Prædictus autem domnus Bertichramnus archiepiscopus erat, et pallium, sicut mos est metropolitanorum, ferebat, atque omnibus episcopis totius regni præerat et proderat. Hic autem plenus dierum, in senectute bona obiit in pace, Kalend. Juliarum, et in præfixa ecclesia quam ipse in honore sanctorum apostolorum Petri et Pauli ædificaverat, a suis consacerdotibus et discipulis honorifice ac condigne sepultus est; qui et in cælis vivit cum sanctis Dei, ubi et nos suis atque omnium horum precibus pervenire et vivere mereamur, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

FORTUNATI VERSUS AD BERTICHRAMNUM.

(Carminum lib. III, n. 22, 25.)

I.

Ad Bertichramnum episcopum, cum elevaretur in curram.

Curriculi genus est, memorat quod Gallia rhedam,
Molliter incedens orbita sulcat humum.
Exiliens duplici bijugo volat axe citato,
Atque movet rapidas juncta quadriga rotas.
Hæc ego dum famulans comitatu jungor eodem,
Et mea membra cito dum veherentur equo,
Pontificisque sacri Bertichramni actus honore,
Comprehendente manu raptus in axe levor.
Qualiter implames fetus pia mater hirsuto
Confovet, et placida pennæ tensa regit;
Sic bonitate potens, affectu dives opimo,
In propria pastor molle sedile locat.
Nec solum amplectens pia mens, sed diligit omnes,
Unde magis populis unicus exstet amor.

II.

Ad eundem de opusculis suis (ejus).

Ar tua suscepti missis epigrammata chartis,

B Atque cothurnato verba rotata Sapho.

Percurrens tumido spumantia carmina versu,
Credidi in undoso me dare vela freto.

Plana pæcillosos ructavit pagina fluctus,
Et velut Oceanus (*Oceanus*) fonte refudit aquas.
Nix modo tam nitido pomposa poemata caktu,
Audit Trajano Roma verenda foro.

Quid si tale deus recitasset in aure senatus?
Stravissent blandis aurea stila tuis.

Per loca, per populos, per compita cuncta vi-versa
Currere versiculos, plebe favente, tuos.
Sed tamen in vestro quodam sermone notavi,
Carmine de veteri furta novella loqui.

Ex quibus in paucis superaddita syllaba fregit,
Et pede laxa suo musica clauda jaçet.

C Nunc, venerande Pater, prece, voto, voce saluto,
Commendans animum supplice corde meum.
Sit tua vita diu, cujus modulante causena,
Cogimur optatis reddere verba jocis.

SANCTI BERTICHRAMNI

CENOMANENSIS EPISCOPI

TESTAMENTUM.

(Mabil. Analect., t. I, p. 253.)

Sequitur exemplar testamenti prædicti domni Bertichramni, quod fecit pariter Cenomannicæ matri ecclesiæ et monasterio sancti Petri, sicut in hæc habetur insertum. Quod ideo his in gestis pontificalibus inseramus, ut si aliqua, quod absit, ne negligentia perditum fuerit, hic reperiat, per quod sciatur qualiter actum fuit.

In nomine Domini nostri Jesu Christi et Spiritus sancti, sub die sexto Kal. Aprilis, anno 32 regnante gloriosissimo domno Clothario rege, Bertrannus, et si indignus, peccator, episcopus sanctæ Ecclesiæ Cenomannicæ, sanus Deo propicio mente et cor-

pore, sanoque consilio metuens casus humanæ fragilitatis, testamentum meum concedi cumque filio meo Ebboue notario scribere rogavi et dictavi. Quod testamentum meum si quo casu jure civile aut jure prætorio, vel alicujus novæ legis interventu valere nequiverit, ac si ab intestato ad vicem codicillorum valere eum volo, et valeat. Itaque quando ego suprascriptus Bertrannus peccator ex rebus humanis excessero, debitumve naturæ tempus complevero; tunc tu sacrosancta Ecclesia Cenomannica, una cum sancta ac venerabili basilica domni Petri et